

magazine

→ Tijdschrift voor de Jeugdzorg

IN BEWEGING

Choreograaf Dalton Jansen:

"Ik probeer een stem te geven aan jongeren"

- NEN7510
- Bewustwordingstraining informatiebeveiliging

GRIP OP INFORMATIE- BEVEILIGING

Voor jeugdzorgmedewerkers is de veiligheid van kinderen de grootste zorg. Hierbij is het veilig houden van informatie cruciaal, zowel voor de veiligheid van het kind als voor de eigen veiligheid. Jeugdzorgorganisaties zijn daarom verantwoordelijk voor het trainen van hun medewerkers op het gebied van informatiebeveiliging.

Tijdens de fysieke training van Onyx Cybersecurity bij u op locatie worden medewerkers "cyber-bewust" gemaakt. Door de afwisseling van interactieve theorie en praktijk kunnen we een gedragsverandering realiseren. De medewerkers ervaren zelf hoe een hacker te werk gaat door middel van een leuk spel. De insteek van de training is zeker niet technisch en er wordt steeds een koppeling gemaakt met de werkvloer. De ervaringen zijn tot nu toe zeer positief, referenties van collega's zijn op te vragen!

Deze training is voor 4 punten door het SKJ geaccrediteerd.

In beweging

De jeugdzorg is in een permanente staat van beweging, we bevinden ons in woelig water. Dat beeld blijft bij mij hangen na een aantal maanden in mijn nieuwe functie. Er speelt heel veel, en het speelt ook allemaal tegelijkertijd.

We verbouwen de sector terwijl de winkel gewoon open blijft, we krammen en spijkeren om onze bedrijfsvoering op orde te houden, onderhandelen met een veelvoud van steeds wisselende opdrachtgevers en proberen aantrekkelijk te zijn als werkgever. En we doen dit voor een kritisch publiek, dat met argusogen meekijkt of we wel de goede dingen doen.

Ik heb in verschillende sectoren gewerkt in mijn loopbaan, maar ik ken geen andere sector waar er zo hard gewerkt wordt om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren. En nagenoeg alle professionals die ik tot nu ben tegengekomen willen hetzelfde: steeds beter worden in het ondersteunen van kwetsbare kinderen en gezinnen. Van Sterk Huis tot Plury en van Jeugdbescherming Brabant tot Samen Veilig, bij al mijn werkbezoeken spat de liefde voor het vak en de betrokkenheid bij hun kinderen ervan af. Aan energie om in beweging te zijn is geen gebrek.

Maar niet elke verandering betekent verbetering, en niet elke beweging is vooruit. Het is dus belangrijk dat wij als branche ook aan het stuur zitten bij alle veranderingen. Met al onze kennis en ervaring van het jeugdveld moeten we mede architect zijn van de (jeugd)zorg van de toekomst. Hier zit de grootste opdracht voor én de grootste meerwaarde van onze vereniging. Samen weten we meer en kunnen we meer bereiken. Ik heb alvast heel veel zin en energie om hier, samen met jullie, de komende tijd aan te gaan werken.

Ik wens je veel leesplezier met deze nieuwe editie van JN Magazine, waarin het thema 'in beweging' centraal staat. Zorg even voor een moment voor jezelf, zak weg in een lekkere stoel, pak een kop koffie of thee, sla het blad open en laat je inspireren door de verhalen. Want als woelig water even tot rust komt, dan wordt het langzaam helder.

Leon Noorlander
directeur Jeugdzorg Nederland ◊

ETESIAN IT CONSULTING B.V.

EXPERTS IN IT-OPLOSSINGEN VOOR DE ZORG

Lopen jullie tegen grote IT-uitdagingen aan binnen jullie zorginstelling? **Etesian ontzorgt.**

Zo hebben jullie meer tijd, aandacht en geld voor het verlenen van goede zorg. En implementeren wij oplossingen die jullie werk makkelijker maakt.

Etesian
"A fresh wind in IT"

Wat we doen:

- Wij maken koppelingen tussen cliënt-registratiesystemen zoals **WIJZ**, **Vecozo** en de **Verwijsindex**.
- We **automatiseren je zorgprocessen** zodat jij tijd overhoudt om te doen waar je echt goed in bent.
- Om de **volledige processen**, en de daarbij horende statussen, **inzichtelijk te maken** met behulp van rapporten en dashboards, verrijken wij de data uit **WIJZ** met andere systemen die van belang zijn binnen de GI's.
- We bouwen **templates voor documenten met Exari** op maat en in je eigen huisstijl.
- Samen met een GI hebben we een unieke **Topdesk-plugin** gemaakt waardoor complete workflows met **gegevens uit WIJZ opgestart** worden. Zo werk je snel en efficiënt.

Laat je omverblazen door onze IT-specialisten

Wil je weten hoe wij ervoor zorgen dat jij als zorgprofessional meer tijd, geld en aandacht overhoudt?

Scan dan de QR-code of mail naar commercie@etesian.nl

Bij Nidos willen we jongeren graag bieden wat ze bij hun vlucht zijn kwijtgeraakt: **respect, begeleiding, veiligheid en bescherming.**

NIDOS
jeugdbescherming voor vluchtelingen

www.nidos.nl

Colofon

JN Magazine

Jaargang 3, nummer 1

JN Magazine is een uitgave van Jeugdzorg Nederland.

Jeugdzorg Nederland is de branchevereniging voor organisaties die jeugdhulp, jeugdbescherming en/of jeugdreclassering bieden.

Contact

Jeugdzorg Nederland

Postadres

Jeugdzorg Nederland
Postbus 85011
3508 AA Utrecht

Bezoekadres

Jeugdzorg Nederland
Churchilllaan 11 - 6e etage
3527 GV Utrecht

Coördinatie en redactie

Vrhl Content en Creatie www.vrhl.nl (in opdracht van Elma Media B.V.), in samenwerking met Jeugdzorg Nederland.
Carola Bodenstaff, Florian Bootsman, Bram Inklaar, José Snoek-Charmant.

Beeldmateriaal en fotografie

De Beeldredacteur, Alyssa van Heyst/Gemeente Delft, Patrick Siemons.

Aan dit nummer werkten mee

Nadya Aboyaakoub-Akkouh | Carmen Ackermans | Yolanda van Aspert | Robbert van Beek | Marjan Besemer | Soraya Beumer | Eddy de Bruin | Susanne Bidlot | Joost van Caam | Esther Daniëls | Carmen van Dorst | Auke van Duurken | Daan Gort | Joyce Hupkens | Dalton Jansen | Jonah* | Myra Langenberg | Saskia van Munster | Senada Nikocecic | Leon Noorlander | Martijn van Noppen | Inge Oortwijn | Cor Pijlman | Klaas Reis | Astrid Rotering | Anja Verburg.

Druk/Sales/Verspreiding

Art Direction/ Grafische vormgeving
Elma Media B.V.
www.elma.nl

Oplage

1.000 exemplaren

Versijning

Juni 2024

Copyright ©2024

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, overgenomen of openbaar gemaakt, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever is niet aansprakelijk voor enig handelen op grond van de in dit blad gegeven adviezen en/of gedane mededelingen.

Inhoud

Thema

Interview met choreograaf Dalton Jansen. Hij verbleef vanaf zijn twaalfde in verschillende jeugdzorginstellingen en maakt daar dansvoorstellingen over.

06

Werkgevers

Complete agressie-aanpak:
"agressie hoort echt nergens thuis"

20

In gesprek

Praktijkbegeleider Klaas Reis in gesprek met de zeventienjarige Jonah* over gesloten jeugdzorg.

14

Blik van buiten

Blik vanuit het primair onderwijs: Joost van Caam over de vraagstukken rondom integratie van onderwijs en jeugdzorg.

32

Wat nog meer...

03 Voorwoord

10 Nieuws

Vanuit de vereniging

11 Vooruit

Jeugdprofessionals over het afwegen van kritische situaties

18 Informatiebeveiliging

Infosecure maakt medewerkers bewust van cyberbissico's.

24 Bijgebleven

Pleegouder Joyce Hupkens over meebewegen tijdens grote veranderingen

26 Sterk geluid

Bestuurslid Astrid Rotering neemt afscheid.

28 Column

Gamechangers of life, door Eddy de Bruin.

29 Achtergrond

De Amersfoortse wethouder Nadya Aboyaakoub-Akkouh over haar portefeuille jeugdzorg.

‘Ik probeer een stem te geven aan die jongeren’

Dalton Jansen (30) groeide sinds zijn twaalfde op in verschillende jeugdzorginstellingen. Daarnaast danst hij al van jongs af aan en maakt nu als choreograaf dansvoorstellingen over zijn jeugd. Zijn missie is jeugdzorg meer bekendheid en een ander, genuanceerder gezicht te geven. Maar er is ook geleden leed. “Door het systeem heb je het gevoel niet normaal te zijn als kind.” Volgens hem kan dat anders.

Dalton Jansen zit niet graag stil. Naast zijn werk als choreograaf en het runnen van zijn dansgezelschap Blackbirds heeft hij zijn handen vol aan lesgeven, het verzorgen van workshops, deelname in commissies en panels. “Ik word veel gevraagd voor dat soort activiteiten, omdat ik een andere visie meebreng. En ik maak me natuurlijk sterk voor inclusie en diversiteit. Maar ik ben ook vaak op kantoor om nieuwe voorstellingen te maken. In dit vak moet je hard werken om relevant te blijven. Dus ik ben altijd bezig en onderneem van alles. Ik denk dat ik daarom zoveel werk heb; mensen zien dat ik op niemand wacht.”

Aansluiting vinden

Hij richtte in 2021 het dansgezelschap Blackbirds op, om jongeren in sociaal moeilijke situaties te ondersteunen. “Het jeugdzorgsysteem is op een bepaalde manier te vergelijken met de kunst- en cultuursector,” stelt hij. “Ik zag vanuit de dansopleiding dat er bij dansgezelschappen voornamelijk witte lichamen werden aangenomen. Een bepaalde groep jongeren – vaak ook met een moeilijke thuissituatie – komt er gewoon niet tussen. Dus richtte ik een eigen gezelschap op voor jongeren die het gevoel hebben dat ze misplaatst zijn in deze maatschappij.

Ik wil er voor ze zijn en vertellen dat zij er – ondanks tegenslagen – mogen zijn. Ik vind het heel vet om deze jongeren in contact te brengen met kunst en cultuur. Maar ze hoeven niet per se danser te worden ofzo. Ze mogen zich ook aansluiten voor een gesprek of omdat ze productieleider willen zijn. Ik probeer gewoon stem te geven aan die groep jongeren of jongvolwassenen. En dat lukt wel omdat ik aansluiting met ze kan vinden door mijn eigen verleden.”

‘Kunst is voor mij niet alleen maar amusement’

Niet normaal voelen

Toen Jansen acht jaar was, kwam er een gezinsondersteuner om zijn moeder bij de opvoeding te helpen. “Mijn moeder had geen grip meer op mij, ik was de baas. Ik ging naar het speciaal onderwijs maar dat verliep ook moeizaam. Een vriendin van mijn moeder

‘Een uithuisplaatsing is zwaar’

heeft mij nog een poos in huis gehaald, maar ik moest op een gegeven moment terug naar huis. Mijn moeder woonde toen samen met haar nieuwe vriend. Die man zorgde voor heftige incidenten, waaronder huiselijk geweld. De kinderbescherming kreeg ons in het vizier en besloot op een dag dat ik het huis uit moest,” vertelt Jansen aangedaan. “Het was er onveilig voor mij. De open jeugdzorg zat in die tijd al vol en daardoor kwam ik via de crisisopvang in de gesloten jeugdzorg terecht. Pas twee jaar later ben ik in een open jeugdzorginstelling geplaatst. Ik kreeg een voogd toegewezen omdat mijn moeder in een blijf-van-mijn-lijfhuis verbleef en niet naar mij toe kon komen.”

Jansen woonde tot aan zijn achttiende in een open jeugdzorginstelling. “En dan, als je achttien bent, dan moet je weg. Maar ik was bang om weg te gaan en kon tot mijn zesentwintigste begeleid blijven wonen. Ik voelde grote angst om de maatschappij in te gaan. Door het jeugdzorgsysteem heb je het gevoel niet normaal te zijn als kind.”

Ergens bijhoren

Zijn eerste dansles volgde hij op zijn twaalfde bij een Rotterdams hiphophuis. “Dat is een dansschool waar je de kern van hiphop leert,” licht Jansen toe. “Ik vond dat supervet, kon er mezelf zijn. In die tijd had ik moeite met school, autoriteit en agressieve gevoelens. Dansen gaf me een bepaalde rust. Ik kon ellende even vergeten en het dansen hielp mij. Op een gegeven moment hoorde ik bij een dansgroep, ik vond het tof om echt ergens bij te horen.”

Toen Jansen uit huis was geplaatst kon hij dansles blijven volgen en later, op de middelbare school waar hij heenging, was er een dansprofiel voor scholieren die aan topsport deden. “Daardoor kon ik mijn ei kwijt op school.” Hij deed een grafische opleiding om daarna de tweejarige dansopleiding in Arnhem te volgen en vervolgens rondde hij in Amsterdam zijn vierjarige hbo-dansopleiding af. “Overdag studeren en in de avonden danste ik met mijn dansgroep. Op mijn 21e begon ik met choreografie. Ik was iemand die snel de leiding nam en wilde naast hiphop ook experimenteren met moderne dans. Als choreograaf begon ik heel klein, met een solo of duet. Dat waren toen nog niet zulke diepe onderwerpen, ik wilde gewoon iets vets maken.”

Kunst mag bevragen

Inmiddels is zijn werk binnen zijn vakgebied alom bekend en maakt Jansen groepschoreografieën. Zijn inspiratie voor voorstellingen haalt hij uit zijn verleden. “Langzaam ging ik van vette dingen maken naar ‘oké, ik wil vertellen over wat ik meemaakte in de jeugdzorg’. Ik wilde een stem geven aan het kind, aan de jongeren in een jeugdzorgsysteem. Door te laten zien wat er daar met jongeren gebeurt – en hoe begeleiders daarin werken – wilde ik het jeugdzorgsysteem bevragen. Ik geloof dat kunst iets mag bevragen. Kunst is voor mij niet alleen maar amusement. Ik vind het belangrijk dat mensen de jeugdzorg gaan leren kennen, want veel

mensen in Nederland weten er weinig vanaf. Heel veel kinderen die in een instelling wonen, schamen zich daarvoor. Ik denk dat als er meer maatschappelijk bewustzijn komt over groepsvoorzieningen, als er transparant over wordt gesproken, dat er dan veel minder jongeren zijn die zich schamen. En het gewoon kunnen vertellen op school.”

Andere blik

Volgens Jansen heeft de jeugdzorg over het algemeen een negatief beeld in Nederland. “Ergens is dat een feit, de verhalen – zoals laatst ook die van Jason (documentaire Jason over gesloten jeugdzorg, *red.*) – komen niet voor niets naar buiten. Maar wat ik soms jammer vind, is dat de positieve verhalen niet worden verteld in de media. De jeugdzorg was voor mij een moeilijke tijd en tegelijkertijd ben ik ook blij dat ik daar naartoe kon. Ergens is het super dat dit er is voor jongeren die door een onveilige situatie niet meer thuis kunnen wonen. En natuurlijk bestempelde ik – zeker als puber – de jeugdzorg als negatief. Toch kan ik nu, als dertiger, beter reflecteren op het jeugdzorgsysteem. Ik kan er op een andere manier naar kijken. Het is logisch dat ik als kind terug naar huis wilde. Maar nu zie ik in dat dat niet haalbaar was.”

De choreograaf stelt dat je altijd je eigen motivatie in de hand hebt. “Soms krijgen veel mensen de schuld van iemands situatie. En ja, er zijn *fucked-up* begeleiders, maar het ligt soms ook aan jezelf. Jij kan kiezen welk leven je wilt. Op een gegeven moment moet je wel door. Dat ik het dansen heb gevonden, en veel begeleiders bij jeugdzorg mij daarin ondersteunden, is een privilege en een geluk geweest. Ik weet niet hoe het met mij zou zijn geweest als ik het dansen niet had gevonden. De persoon die ik nu ben, komt door wat ik heb meegemaakt. Ik ben best trots op mezelf.”

Eén strakke lijn

Jansen vond zijn tijd in de jeugdzorg niet altijd makkelijk. Het grootste struikelblok was voor hem de machtsposities die begeleiders in zijn ogen hadden. “Dat, vond ik heel moeilijk. Dat begeleiders een bepaalde macht over je hebben en je niet weet waar het naartoe gaat. Alle activiteiten die ik deed, gingen volgens een tijdschema. Als ik mij niet aan de tijd hield, dan werd ik daarop aangesproken. Alles werd ook geregistreerd,

dan werd er weer gerapporteerd wat je wel of niet deed. Alles is zo op macht ingezet. Ze trekken voor iedereen één strakke lijn, maar elke persoon die daar komt is anders. Ik geef nu zelf ook les op scholen en het is nodig om omgangsregels te maken waar iedereen zich aan houdt. Maar waar ik moeite mee had bij jeugdzorg is hoe alles voor iedereen hetzelfde werd gemaakt. Daardoor raak je je eigen identiteit kwijt. Kinderen en jongeren worden een soort blanco persoon terwijl het zo belangrijk is om als kind gezien en gehoord te worden.”

Aandachtig luisteren

Over verbeterpunten in de jeugdzorg heeft Jansen wel wat ideeën. “In de jeugdzorg is geen diversiteit, ik had veel witte begeleiders. Ik ben van Curaçaose afkomst en ben met die cultuur opgevoed. Maar op zo'n groep wordt één kleur gecreëerd, die heel Westers is ingezet.” Ook kaart hij het belang van goed luisteren aan. “Natuurlijk is een kind jong, maar er kan veel meer ingecheckt worden bij een kind. Hoe voer je een gesprek vanuit de benadering en beleving van een kind? Het gaat erover dat je het kind ziet. Dat je luistert en dat je je niet afsluit voor wat het kind zegt, wil of nodig heeft. Blijf in oplossingen denken.”

Volgens Jansen zouden uithuisplaatsingen niet meer moeten voorkomen, maar als het moet, dan moeten ze milder zijn. “Een uithuisplaatsing is zwaar. Vooral de manier waarop dat gaat; met politie, inclusief politiebusjes en al dat soort dingen. Dat creëert een hele nare vibe. Ik denk dat geen enkel kind dat ooit vergeet.”

Mooie momenten

Jansen is momenteel druk bezig met het maken van een nieuwe dansvoorstelling over Rastafari. Hij ziet zijn moeder af en toe. “We gaan graag naar een Dominicaans restaurant vlak bij mijn huis om te eten,” vertelt hij. “Ze heeft natuurlijk mijn opvoeding gemist, ik ben een ander persoon geworden dus we zijn nog een beetje aan het zoeken hoe we daarin met elkaar omgaan. Dat gaat, zeg maar, langzaam. Ik zie dat mijn moeder ouder wordt. Ik wil eigenlijk vergeten wat er vroeger allemaal is gebeurd en mij richten op de mooie momenten die we samen nog kunnen beleven. We zijn nu op een plek aangekomen om van elkaar te genieten.” ◦

Ledencongres 1 oktober: LEF!

Binnen de jeugdzorg willen wij het voortouw nemen. Om te laten zien hoe het anders moet en dat het anders kan. Samen vormen we daarin een sterk collectief en hebben we de kracht om de sector te ontwikkelen: toekomstbestendig, op onze voorwaarden.

Zorg bieden die aansluit bij wat kinderen en gezinnen écht nodig hebben. Dat is waar wij in de branche gezamenlijk voor staan. Maar te vaak kunnen we door allerlei oorzaken de zorg niet voldoende bieden. We hebben lef nodig om hier verandering in te brengen en te kiezen voor kwaliteit. Lef om de regie te pakken

en onze sector zo goed mogelijk te organiseren. Met daarin het kind en het gezin op de centrale plek.

LEF is daarom het thema van ons congres.

Het congres is op dinsdag 1 oktober in de Rijtuigenloods in Amersfoort. Heb jij het al in je agenda staan?

Binnenkort ontvang je de uitnodiging en kan je je aanmelden! Hou ook de congrespagina op Extranet in de gaten.

Contact:

congres@jeugdzorgnederland.nl

<https://tinyurl.com/mta6dvf6>

Samen voor een Duurzaam financieel resultaat

Ken jij dit ledenprogramma van Jeugdzorg Nederland al? Soraya Beumer, directeur-bestuurder van Forensisch Centrum Teylingereind, maakte er onlangs kennis mee: "Voor het eerst nam ik deel aan de gesprekken binnen de groep Samen voor een Duurzaam Financieel Resultaat. Het onderwerp was 'vitale medewerkers' en ik bevond mijzelf tussen onder andere collega-directeuren/bestuurders, controllers en HR-medewerkers. Het was mooi en inspirerend om de diverse goede voorbeelden te leren kennen. En ik vond het troostrijk om in deze periode met zoveel financiële en personele uitdagingen over al die mooie ontwikkelingen bij collega's te horen. Ik ga heel erg mijn best doen om voor de volgende bijeenkomst weer ruimte in mijn agenda te maken!"

Meer weten? Lees het blog en de verslagen van 5 april op Extranet. Volg de groep 'Samen voor een duurzaam financieel resultaat' om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen en de volgende bijeenkomsten

<https://tinyurl.com/du478rpy>

Kom naar onze regiobijeenkomst!

Al ruim 22 jaar verzorgen we collectieve dienstverlening voor al onze leden op het gebied van informatievoorziening en ICT. Tijdens de regiobijeenkomst laten we zien welke diensten dat zijn en wat ze voor onze leden kunnen betekenen. Ook gaan we interactief aan de slag om van elkaar te leren en de verbinding op te zoeken.

Waar wil jij het over hebben?

Geef het door aan Martijn van Noppen en Robbert van Beek via regiobijeenkomsten@jeugdzorgnederland.nl

- Regio Noord: donderdag 3 oktober Groningen
- Regio Midden: woensdag 4 september Bunnik
- Regio Zuid: woensdag 25 september Etten-Leur

Meer informatie over onze dienstverlening en aanmelden:

<https://tinyurl.com/2xcp3znp>

Praktijkbundel

Goed werk in de jeugdzorg

Jeugdprofessionals over kritische situaties

Elke jeugdprofessional heeft weleens te maken met een kritische situatie. Een situatie waar geen protocol of richtlijn voor is en waarbij het aankomt op het beoordelingsvermogen van jou als professional. Wat 'goed werk' is, kan een lastige ethische kwestie zijn. De nieuwe praktijkbundel van Jeugdzorg Nederland is tot stand gekomen in samenwerking met Good Work Company en jeugdprofessionals. De bundel helpt bij het afwegen van kritische situaties.

Eigen beeld vormen

In kritische situaties zoeken we soms naar best practices uit het verleden. Dan vragen we ons bijvoorbeeld af hoe andere professionals zijn omgegaan met vergelijkbare situaties. Ook zijn er organisaties die hun eigen, aanvullende richtlijnen, protocollen en kaders formuleren die een antwoord zouden moeten bieden. Maar, zo is in de praktijkbundel te lezen, 'vaak levert dat minder op dan we graag willen. Het is bijvoorbeeld niet zo eenvoudig je zo'n succesfactor eigen te maken en daar zelf van te leren.' De methode uit de praktijkbundel laat zien eerst op zoek te gaan naar de verschillende opties en daarna je eigen beeld van goed handelen in een specifieke situatie helder te krijgen.

handelingen

kennis

identiteit

deugden

vrijheid

‘Deze methode werkt verbindend’

Susanne Bidlot

In het boek wordt verwezen naar een aantal aspecten die bijdragen aan het vormen van een eigen visie op het vraagstuk. Daarbij kan je jezelf vijf vragen voorleggen:

- 1) Handelingen: wat kan je zoal doen en welke vaardigheden heb je hierbij nodig?
- 2) Kennis: welke kennis heb je hierbij nodig?
- 3) Identiteit: hoe wil je jezelf laten zien en hoe wil je gekend worden vanuit je rol?
- 4) Deugden: wat vind je hierbij belangrijk en wat staat er voor jou op het spel?
- 5) Vrijheid: welke ruimte heb je in denken en handelen bij het maken van je keuze?

Herkenbare voorbeelden

Susanne Bidlot werkt bij Bureau Jeugdzorg Limburg als jeugdbeschermer. In die hoedanigheid komt zij met regelmaat in 'kritische situaties' terecht. Want hoewel er strenge richtlijnen, protocollen, de beroepscode en dergelijke zijn, kunnen grijze gebieden ontstaan. Bidlot: "Mag je bijvoorbeeld na de afsluiting van een ondertoezichtstelling nog ondersteuning bieden als een jongere daar om vraagt?" Zij dacht mee over de praktijkbundel en sinds een aantal maanden werkt ze er zelf mee. "Wij gebruiken de bundel met name binnen intervisie," licht ze toe. "Het boekje staat vol met herkenbare voorbeelden, dus soms gebruiken we zo'n voorbeeld als vertrekpunt. In andere gevallen behandelen we een casus die een van de collega's onlangs heeft meegeemaakt, inclusief de wijze waarop hij of zij gehandeld heeft. De verschillende elementen uit de praktijkbundel – handelingen, kennis, identiteit, deugden en vrijheid – bieden handvatten om met elkaar het gesprek aan te gaan. Vanuit welke deugden heeft iemand gehandeld en wat zouden andere collega's vanuit hun eigen deugden hebben gedaan?"

Helikopterview

Carmen Ackermans is ook jeugdbeschermer bij Bureau Jeugdzorg Limburg. Ze vult Bidlot aan: "Voordat we dit boekje gebruikten, kon zo'n intervisie weleens een soort zaakbespreking worden waarbij we op zoek gingen naar dé oplossing voor een situatie. Met de praktijkbundel doen we een stap terug, nemen we rust en gaan we niet op zoek naar een oplossing, maar kijken we naar de kennis die we al hadden, de deugden – of waarden – die je als professional hebt en of we vanuit die wetenschap kunnen begrijpen waarom iemand anders misschien anders handelt dan jij. En waarom jij handelt zoals je handelt." Bidlot: "Deze methode werkt verbindend. Het verbindt namelijk alles wat we weten en hebben geleerd, met wie je bent als persoon en als hulpverlener."

Bidlot en Ackermans noemen een casus waarbij sprake was van een heftige echtscheidingsdynamiek en waarbij de primaire reacties van twee collega's erg van elkaar verschilden. Ackermans: "Een van de collega's bleek een kind van gescheiden ouders te zijn. De ander wás de scheidende ouder. Dat maakte dat de een zich

‘De praktijkbundel laat jeugdprofessionals steviger in hun schoenen staan’

Daan Gort

‘We gaan nu niet op zoek naar dé oplossing’

Carmen Ackermans

identificeerde met het kind uit de casus, en de ander met de ouders, waardoor beiden anders reageerden. Door dit met elkaar te bespreken kregen zij meer begrip voor elkaars perspectieven. Zo ontstond een mooie parallel tussen de casus en de casusbespreking.”

Verschillende perspectieven

Een ander voorbeeld gaat over een collega die ervoer dat alle ketenpartners van mening waren dat de kinderen in een casus uit huis moesten worden geplaatst. De collega in kwestie kon zich hier op dat punt nog niet vinden. Bidlot: “Tijdens ons gesprek bleek dat onze collega zorgvuldigheid heel belangrijk vindt, terwijl de anderen handelden vanuit de deugden veiligheid en zekerheid. Door dat van elkaar te begrijpen kon een constructief gesprek gevoerd worden, waar ze anders misschien lijnrecht tegenover elkaar waren komen te staan. Als je kan ervaren dat er wrijving ontstaat en dan de stappen uit de praktijkbundel doorloopt, kom je ergens anders uit en kan je echt gaan samenwerken.”

Goed toepasbaar

Ook Daan Gort, consultant expertisecentrum overgang naar volwassenheid bij Levvel, leverde een bijdrage aan de inhoud van de praktijkbundel. Gort: “Er bestaan tools die je helpen om de juiste keuzes te maken in het werk, maar die houden niet altijd rekening met de professionele identiteit van een hulpverlener. Dit kan je ook niet goed leren tijdens de opleiding, maar ontdek je pas als je aan aantal van deze situaties zelf hebt meegemaakt. Deze praktijkbundel is er echt voor de praktijk; ik vind hem praktisch en goed toepasbaar.”

Verspreiding

De praktijkbundel wordt bij Levvel niet standaard gebruikt in intervisiesessies. Marjan Besemer is er programmaleider leren en ontwikkelen. Ze zegt: “Ik zie deze praktijkbundel als een mooi hulpmiddel dat onze collega’s meenemen en kunnen kiezen als daar behoefte aan is.” Dan is het belangrijk dat collega’s die tool ook weten te vinden. Hoe hebben ze dat bij Levvel gedaan? Besemer: “Het intranet wordt bij ons veel geraadpleegd, dus daar hebben we een bericht over de praktijkbundel gedeeld met het pdf-bestand van de bundel. Wie het boekje fysiek wilde hebben, kon er één aanvragen. Daar is gebruik van gemaakt, maar het liep nog geen storm. In de training Intervisie begeleiden hebben we het boekje geïntroduceerd als lesmateriaal. Daan gaf samen met Manon Ruijters (van Good Work Company, die een belangrijke bijdrage leverde aan de totstandkoming van de bundel, red.) een webinar, waar we veel positieve reacties op hebben gehad. En tot slot is het boekje besproken in onze leesgroep ‘lezen over leren’ en tijdens onze inspiratiedagen.” Gort: “We laten de praktijkbundel op zoveel mogelijk plekken zien, omdat wij geloven dat het ons werk beter maakt. En het laat jeugdprofessionals steviger in hun schoenen staan.” ◦

Bestelinformatie

Je kan de praktijkbundel ‘Goed werk in de jeugdzorg’ bestellen bij Florian Bootsman.

Stuur een e-mail naar:

vakmanschap@jeugdzorgnederland.nl

Praktijkbegeleider Klaas Reis van Elker en de zeventienjarige Jonah die in deze instelling verblijft.

De gesloten jeugdzorg in beweging Met maatwerk naar openheid

Jongeren moeten bij problemen niet worden opgesloten, maar de juiste aandacht en begeleiding krijgen. Gesloten instellingen hebben de ambitie om te bewegen naar minder geslotenheid en meer maatwerk. Het streven daarbij is om in 2030 geen gesloten jeugdzorg (JeugdzorgPlus) meer te hebben. Een ambitie waar het kabinet in mee is gegaan.

Elker in Groningen is daar al een aantal jaren mee bezig. Hier werkt praktijkbegeleider Klaas Reis, die in gesprek gaat met Jonah*, één van de jongeren die hier verblijft en behandeld wordt. Hoe ervaren zij deze beweging?

Elker is een grote jeugdhulp- en onderwijsaanbieder in het noorden van het land. In Groningen is er een JeugdzorgPlus, waar jongeren van twaalf tot achttien jaar met ernstige gedragsproblemen worden behandeld en begeleid. Er is plek voor vierentwintig jongeren, verdeeld over groepen van maximaal vier jongeren. "Dat was ooit wel anders," vertelt Reis.

"Vroeger bestond een groep uit twaalf jongeren. Dat werden er vervolgens tien, toen acht. Sinds een jaar of drie zijn de groepen nog kleiner. Jij weet niet beter, toch Jonah?" Jonah: "Nee, dit is mijn eerste keer jeugdzorg. Ik weet niet hoe het vroeger ging. Dat de groep klein is, vind ik wel fijn. Het is rustig en iedereen is erg op zichzelf."

Eén kind, één plan

Het wisselt hoe vrij een jongere zich kan bewegen binnen de woonlocatie. Reis licht toe: "Er zijn jongeren die net bij ons zijn, maar ook jongeren, zoals Jonah, die er al wat langer zijn. De verschillen tussen hen kunnen groot zijn. De snelheid waarop iets gaat, wordt bepaald met de jongere zelf. We zeggen niet voor niets: één kind, één plan. Dat vraagt om maatwerk. Het kleinschalige zorgt ervoor dat er meer mogelijk is. Als een jongere bijvoorbeeld aangeeft dat hij niet lekker in zijn vel zit, dan kan hij de ruimte krijgen om een luchtje te gaan scheppen. En als diegene de bewegingsruimte nog niet heeft door zijn of haar problematiek, dan kan er een begeleider meegaan. Als jij even naar buiten wilt om te ventileren, kan dat toch?" Jonah: "Ja, ik heb een pasje." Hiermee kan hij door het hele gebouw lopen, naar de interne school gaan en zelfstandig naar buiten. "Ik ga vaak naar buiten om even te roken," vertelt hij. "Of soms ga ik naar de winkel toe."

Afspraken in samenspraak

Door de kleinschalige opzet is er meer nabijheid en gelegenheid voor de eigen behandeling, én het is volgens Reis veel relaxter voor de jongeren. "Je kunt je vast wel indenken dat als je met zeven anderen moet overleggen welk tv-programma er gekeken gaat worden, dat dat niet heel fijn is. Nu kunnen dat er ook maar twee zijn, omdat de derde weg is naar zijn of haar bijbaantje of met ouders aan het koffiedrinken is. Je hoeft met veel minder mensen rekening te houden." Jonah is vaak op zichzelf, net als de andere jongeren uit de groep. Hij vertelt: "Iedereen is met zijn eigen ding bezig. Ik game op de PlayStation, die in mijn kamer staat, of ik kijk op de bank tv." Reis vult aan: "De afspraken over wat iemand wel en niet mag, worden ook meer in samenspraak met begeleiding, de gedragswetenschapper, de jongere én zijn netwerk gemaakt. Als het probleem van iemand niet zit in het omgaan met een PlayStation en diegene op tijd gaat slapen, zelf naar school gaat en dat soort dingen, dan kun je afspraken maken over het gebruik van zo'n gameconsole. Je gaat het gesprek met elkaar aan. In een grotere groep met meer jongeren kun je die persoonlijke afspraken minder goed maken en reguleren."

'Het kleinschalige zorgt ervoor dat er meer mogelijk is'

Huiselijkere sfeer

Voor kleinere en meer open groepen is ook meer personeel nodig. Op een groep van vier jongeren, werkt anderhalve medewerker van Elker. Reis: "Dat klinkt een beetje gek, maar er zijn twee groepen naast elkaar en één medewerker loopt heen en weer." Door de kleine groepen, is het al snel wat huiselijker in de groep.

Klaas: "Er zijn groepen die met elkaar veel spelletjes spelen of puzzelen. Dat verschilt heel erg per groep. De klik hangt erg af van hoe ver iemand is. Als je met z'n allen in een beginperiode zit, dan heb je meer gemeen. Hoe is dat in jouw groep?" Jonah: "Ik zit met een jongen en meisje in de groep. Het is wel gezellig. De groepsleiding kookt en als we klaar zijn met eten, dan moeten wij taken doen. En iedereen kookt weleens een keertje mee, dan hoef je namelijk geen taak te doen." Wat voor taken dat dan zijn? "Vegen, de keuken schoonmaken, de tafel afnemen en dweilen bijvoorbeeld. Het wisselt wekelijks welke taak je moet doen," vertelt Jonah. Reis vult aan: "Op zaterdag maakt iedereen zijn kamer schoon. Had jij niet de grootste kamer?" Jonah: "Ja, die houd ik zelf netjes en schoon."

Duurzame verandering

Wat brengt deze beweging professionals als Klaas? Hij vertelt: "Het zorgt voor meer contact en verbinding. Vanuit dat contact kun je het gesprek aangaan. Dat is het mooie aan het kleinschalige; vanuit dat contact kun je afspraken maken. Controle over een ander is een illusie, maar controle over jezelf is haalbaar. Als je dan gesprekken voert, dan kun je ook een beroep doen op

de jongeren: wat vind je zelf? En wat zou je zelf willen veranderen daaraan? Van daaruit is er meer slagingskans op blijvende verandering. Je wilt dat iemand zelf besluit om iets niet te doen, omdat het bijvoorbeeld niet respectvol is. Of omdat het niet goed is voor zijn of haar persoonlijke ontwikkeling. Dat is duurzame verandering."

Samen op ontdekkingstocht

Deze waakzame zorg begint met beschikbaar zijn volgens Reis. "Je hoeft je niet overal mee te bemoeien. Jongeren moeten fouten kunnen maken. Daar leren ze veel meer van. Als je dan straf krijgt – zoals het vroeger ging – dan krijg je het oude gedrag weer terug. Als een jongere hier komt, dan ga je samen op ontdekkingstocht hoe het anders moet. Dat doe je samen. Jonah, jij vond zelf ook dat hoe het ging niet heel gezond was, toch?" Jonah: "Nee, het ging thuis en op school echt niet goed. Dus ik moest hierheen en daardoor was al mijn vrijheid weg. Ik heb hier veel begeleiding en een coach gekregen. Ik ben heel blij dat ik nu mijn ritme weer heb gevonden. Ik beseft dat mijn weg niet de juiste was. Ik ben nog wel zoekende naar wat ik wil in de toekomst. Mijn droom is om ondernemer te worden, maar ik weet nog niet precies hoe en wat."

'Ik heb hier veel begeleiding en een coach gekregen'

Een wezenlijk verschil

De goedkoopste vorm van jeugdzorg is de deur op slot draaien. Want: dan kun je met minder mensen het werk doen. "Maar dat is zeker niet de beste manier," stelt Reis. "Jeugdzorg vraagt om meer maatwerk. De krapte op de arbeidsmarkt is echter wel een uitdaging. We doen namelijk veel voor de verbinding met de jongeren. Dat houdt ook in dat er drie slaapdiensten zijn en er 's nachts twee wakkere medewerkers rondlopen. De slaapkamerdeuren zijn dag en nacht open. Dus als iemand naar gedroomd heeft, bang is voor onweer of

vervelende gedachten in zijn of haar hoofd heeft, dan kan een jongere altijd bij iemand terecht. Dat is ook echt een wezenlijk verschil met hoe het eerst was.” Reis werkt al ruim achttien jaar in de jeugdzorg. Het is zijn missie om de zorg beter te maken. “Dat moet ook. Door nieuwe inzichten van de laatste jaren, werken nu anders: vakmanschap met je hart, vanuit de verbinding. De uitdaging zit niet alleen in de arbeidsmarkt, maar ook in de bezuiniging op jeugdzorg. De meest kwetsbare doelgroep krijgt zo de minste financiële middelen.”

Eerst connectie, dan pas correctie

De jongeren die bij Elker komen, hebben vaak al veel meegemaakt. Als professional moet je eerst hun vertrouwen weten te winnen. “Vanuit daar kun je in gesprek gaan over gewenst gedrag. Eerst connectie, dan pas correctie.” Dat vertrouwen opbouwen lukte al snel bij Jonah. “In het begin had ik al snel een klik met mijn begeleiders,” vertelt hij. “Nu kan ik een beetje met ze hangen. We lachen veel met elkaar.” De behandeling van Jonah zit er bijna op. Hij denkt eraan om nog eens

op bezoek te komen. Reis: “Er zijn meer oud-jongeren die af en toe langskomen of bellen. We bouwen toch een band met elkaar op. We knippen nooit meteen alle schakels door. Jongeren wonen bijvoorbeeld al thuis, maar gaan wel nog hier naar school. Ook het afbouwen gaat in stapjes, passend bij wat de jongere nodig heeft. Dat vinden we heel belangrijk.”

Kleinschaligheid bij Elker is...

Voor de transformatie naar openheid, is niet alleen afbouw en ombouw van de JeugdzorgPlus nodig. Opbouw van alternatieven is belangrijk. Elker is een paar jaar geleden begonnen met het bieden van kleinschalige voorzieningen voor jongeren met complexe problematiek. De naam spreekt voor zich: kleinschaligheid is de basis van deze voorzieningen waar jongeren langere tijd mogen wonen, werken aan hun behandeling en hun eigen ontwikkeling. ◉

Klaas Reis is...

werkzaam bij Elker. Hier is hij praktijkbegeleider JeugdzorgPlus en ambassadeur van het landelijk netwerk 'Ik laat je niet alleen'. Ook coördineert hij het Calamiteiten Opvang Team (COT) en geeft hij voorlichting over suïcidepreventie. Daarnaast werkt hij voor 113 Zelfmoordpreventie en geeft hij trainingen in het hele land.

Jonah* is...

zeventien jaar. Hij verblijft een halfjaar in de JeugdzorgPlus van Elker voor behandeling. Door gedragsproblemen liep hij thuis en in zijn pleeggezin vast. Ook op school ging het niet goed. Op het moment van het interview is Jonah al bijna klaar met zijn behandeling. Tien dagen later ging hij weer naar huis.

*Gefingeerde naam.

‘Informatiebeveiliging begint bij menselijk gedrag’

Cybersecurity staat nog lang niet bij alle organisaties hoog op de agenda. En toch: vanwege de hoge internetdichtheid is Nederland uitgegroeid tot een aantrekkelijke *hub* voor cybercriminelen. Ons land behoort wereldwijd tot de grootste betalers aan hackers en IT-gijzelnemers. De positieve keerzijde van deze kwetsbaarheid is dat hier op het gebied van informatiebeveiliging ook al veel gebeurt. Met subsidie van VWS heeft Jeugdzorg Nederland een breed programma ontwikkeld om de informatiebeveiliging bij jeugdzorgorganisaties te verbeteren.

Eén van die diensten is het awareness-programma van Infosecure: een digitaal platform dat het beveiligingsbewustzijn onder medewerkers vergroot en hen uitnodigt om bij te dragen aan een veilige digitale werkomgeving.

Heet hangijzer

Martijn van Noppen is regiemanager informatievoorziening en ICT bij Jeugdzorg Nederland. Vanuit die rol heeft hij een uitgebreide propositie op het gebied van informatiebeveiliging opgezet, waarvan leden tegen een gereduceerd tarief gebruik kunnen maken. “In de jeugdzorg werken we met een kwetsbare doelgroep, waarvan de gegevens zeker niet in verkeerde handen mogen vallen. Informatiebeveiliging zou dus voor alle organisaties in de jeugdzorg een hot topic moeten zijn, omdat het gevaar tegenwoordig altijd op de loer ligt. Gelukkig zien we dat er steeds meer geïnvesteerd wordt in de beveiliging van systemen, maar je kunt niet alleen volstaan met zulke technische oplossingen. Het menselijk gedrag is zeker zo bepalend, en daar komt Infosecure in beeld. Deze organisatie heeft een oplossing ontwikkeld die haar pijlen richt op het bevorderen van security awareness en een veilige omgang met klantgegevens, dossiers en andere data.”

Bewustwordingscampagnes

De oplossing van Infosecure is een portal met meer dan veertig verschillende e-learning modules. Met behulp van filmpjes worden allerlei thema's rondom informatiebeveiliging en privacy toegelicht. Van Noppen: “Als brancheorganisatie hebben we voor dit awareness-programma gekozen, omdat de leverancier voortdurend investeert in een compleet en laagdrempelig aanbod.

‘Zo’n 5.000 medewerkers in de jeugdzorg maken gebruik van de e-learning modules’

De video's zijn kort en krachtig, en schetsen op een doeltreffende manier de risico's op het gebied van informatiebeveiliging. Aan het audiovisuele materiaal zijn verschillende bewustwordingscampagnes verbonden waarmee organisaties hun medewerkers kunnen trainen. Denk bijvoorbeeld aan het belang van een Clean Desk Policy, het locken van je scherm of de herkenning van phishing mails. Jeugdzorg Nederland biedt de e-learning modules van Infosecure aan in de JN-Academie. Dit is een centrale portal, waar leden hun eigen omgeving kunnen creëren om van daaruit de trainingen met hun medewerkers te delen. Zo'n 5.000 medewerkers in de jeugdzorg maken inmiddels gebruik van de e-learningmodules."

Kracht van de herhaling

Eén van de organisaties die zich aanmeldde voor het awareness-programma is Regiecentrum Bescherming en Veiligheid, een gecertificeerde instelling voor jeugdbescherming en -reclassering in Friesland. Ook Veilig Thuis maakt hiervan deel uit. Cor Pijlman (medewerker kwaliteitszorg en Functionaris Gegevensbescherming) en Auke Durcken (manager ICT) trekken de kar van het implementatietraject. Pijlman: "De wereld verandert snel en daar moeten onze medewerkers hun gedrag op aanpassen. Gelukkig hebben wij niet met een groot datalek te maken gehad, maar beveiligingsrisico's verschuilen zich ook achter terloopse, dagelijkse handelingen. Een mail die naar het verkeerde e-mailadres verzonden wordt of een bijlage die abusievelijk wordt meegestuurd. Iemand die zich voordoeft als een verwarmingsmonteur en ongeautoriseerd mee naar binnen loopt. Het zijn allemaal voorbeelden die zich in iedere organisatie kunnen voordoen, maar die nog onvoldoende als risico worden herkend. Een gedragsverandering is dus noodzakelijk, maar kost tijd. Infosecure kan ons daarbij helpen, omdat het programma beveiligingsthema's op een afwisselende manier aan de kaak stelt. Het is de kracht van de herhaling die zijn werk moet doen."

Herkenbare omgeving

Inmiddels zijn Pijlman en Durcken druk bezig met de voorbereiding van de implementatie. "We hebben alle filmpjes bekeken om te beoordelen welke voor onze organisatie het meest passend zijn", aldus Durcken. "Aan de hand daarvan hebben we een plan van aanpak opgesteld. Binnenkort starten we met de introductietraining voor 300 gebruikers, dwars door onze organisatie heen. Daarnaast zetten we een eerste campagne uit om meer awareness omtrent phishing te creëren. Infosecure geeft ons de middelen om onze medewerkers op een veilige manier met de risico's te confronteren, zodat zij steeds opnieuw getriggerd worden om hun gedrag aan te passen, zowel zakelijk als privé. Het is speels van opzet, met korte filmpjes en trainingen, zodat medewerkers zich echt uitgenodigd en aangesproken voelen om in actie te komen. Voor ons is het heel belangrijk dat we dit vanuit ons eigen leer-managementsysteem (LMS) kunnen doen, in een herkenbare omgeving. Maar ook dat we zelf de regie behouden, zodat we ons kunnen focussen op thema's die bij ons actueel zijn en in de toekomst alleen maar belangrijker worden." ◦

Het Programma Informatiebeveiliging van Jeugdzorg Nederland omvat verschillende diensten die met hulp van jeugdzorgorganisaties ontwikkeld zijn. Voor leden gelden vaak gereduceerde tarieven. Ieder jaar bekijkt Jeugdzorg Nederland in overleg met de leveranciers of het aanbod nog steeds aansluit en aantrekkelijk genoeg is.

Wil je weten welke tools voor jullie organisatie van toegevoegde waarde zijn? Scan dan de QR-code en vul de wegwijzer IB in!

'Agressie hoort echt nergens thuis'

In de jeugdzorg, maar ook maatschappijbreed, is toenemende agressie een punt van grote zorg. Om werkgevers te ondersteunen in hun verantwoordelijkheid voor een veilige werkomgeving, is de Complete agressie-aanpak ontwikkeld.

Dit is een stapsgewijze, integrale aanpak die binnen organisaties de dialoog aanjaagt en het bewustzijn aanwakkert. De aanpak is ontwikkeld door professionals uit het werkveld, getest in de praktijk en inmiddels door meer dan twintig organisaties omarmd. Bij het invoeren van de aanpak kan expertise worden benut vanuit Jeugdzorg werkt!.

Om organisaties te stimuleren met agressiebeleid aan de slag te gaan, zijn hierover concrete afspraken gemaakt in het Cao-akkoord. Uiterlijk 1 juli 2024 moeten organisaties in de jeugdzorg de Complete agressie-aanpak, of een vergelijkbare integrale methode, schriftelijk hebben vastgelegd en ingevoerd. De vraag: wie is daar klaar voor?

Concrete voorbeelden

De Complete agressie-aanpak is een gesubsidieerd initiatief dat werd aangevraagd door het Arbeidsmarktfonds FCB namens Jeugdzorg werkt!. Senada Nikocecic, werkzaam bij Samen Veilig Midden-Nederland, was één van de leden van het projectteam: "Naast mijn dagelijkse werk met jongeren en gezinnen heb ik me altijd vrijgemaakt voor nevenactiviteiten. Ik ben bijvoorbeeld actief in de Ondernemingsraad, als beroepsgenoot in het tuchtcollege en als kaderlid bij de FNV. Ik vind het gewoon heel belangrijk dat mijn collega's in de jeugdzorg goed gefaciliteerd worden in hun werk. Vanuit die

ambitie raakte ik in 2020 ook betrokken bij de projectgroep Agressievrij Werken in de Jeugdzorg. We gingen op zoek naar concrete voorbeelden van goede, werk-bare interventies. Die zoektocht bracht ons tot de conclusie dat agressie zo'n complex thema is, dat het niet in een kant-en-klare aanpak is te vangen. Op onderdelen kan dat echter wél, en daarop hebben we de best practices uitgewerkt. Daar liggen de wortels van wat we eerst 'de integrale agressie-aanpak' noemden. Later hebben we die doorontwikkeld en vertaald naar de Complete agressie-aanpak."

VIER PIJLERS

De Complete agressie-aanpak steunt op vier onderling samenhangende pijlers, die door de organisatie continu doorlopen worden om tot een eigen, passend beleid te komen. Voorafgaand aan de behandeling van elke pijler doen collega's, met verschillende functies binnen de organisatie, een startscan. Deze startscan geeft een goed beeld van de huidige situatie binnen de jeugdzorgorganisatie.

PIJLER 1:

Dienstverlening en veilig werken

De aanpak begint met een dialoog over de kwaliteit van dienstverlening. Wat vind je belangrijk? Hoe kijk je naar je eigen houding en gedrag als professional? Wat wil je bereiken voor welke doelgroep? En wat is dan je norm op het gebied van agressie? Aan de hand van deze vragen ontwikkelen organisaties beleid en praktische handvatten om agressie te voorkomen. Dit beleid is dan gebaseerd op hun eigen waarden, in hun eigen taal.

PIJLER 2:

Risico's en preventie

Welke risicofactoren zijn er en welke maatregelen zijn nodig om agressie zoveel mogelijk te voorkomen? Door hieraan aandacht te besteden, groeit de bewustwording ten aanzien van onveilige situaties.

PIJLER 3:

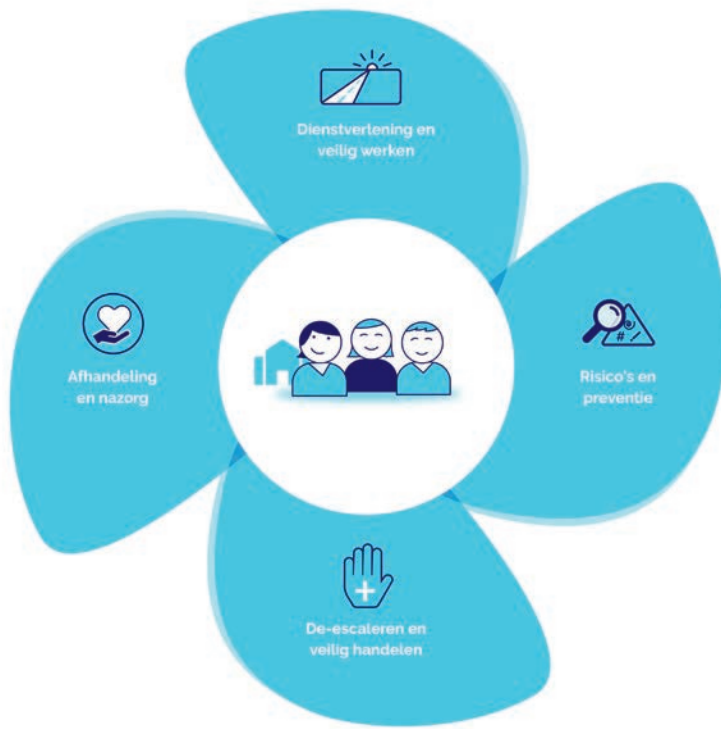
De-escaleren en veilig handelen

Hoe handel je tijdens agressie-incidenten, in welke vorm dan ook, en welke maatregelen kun je treffen om collega's in zo'n situatie te helpen? Door stil te staan bij verschillende scenario's, zijn medewerkers beter voorbereid en toegerust op het moment zelf.

PIJLER 4:

Afhandeling en nazorg

Wat is er voor medewerkers geregeld aan eerste opvang en nazorg? Hoe kun je leren van het incident; als individu, als team en als organisatie?

Van A tot Z meegenomen

Nikocevic hamert op het belang van deze structuur: “Deze aanpak met vier pijlers dwingt een dialoog af, waardoor organisaties tot weloverwogen beslissingen kunnen komen. Zij worden van A tot Z meegenomen en begeleid in deze aanpak, bijvoorbeeld met videofragmenten, checklists, stappenplannen en voorbeelddocumenten. De Complete agressie-aanpak nodigt hen iedere keer weer uit om te bepalen hoe zij erin staan en om van daaruit keuzes te maken. Organisaties die hun eigen beleid willen ontwikkelen, kunnen zo gebruikmaken van alle kennis die er in het werkveld aanwezig is, en tegelijkertijd trouw blijven aan zichzelf.”

Dat ervoer ook Inge Oortwijn, HR-adviseur bij Veilig Thuis IJsselland, één van de organisaties die deelnam aan de pilot: “Uit het tevredenheidsonderzoek onder onze medewerkers bleek dat zij veelvuldig met fysieke, verbale en online agressie in aanraking kwamen. Bij grote incidenten handelden we wel altijd, maar verder was er niets aan beleid vastgelegd. De oproep voor de pilot kwam dus precies op het goede moment. Het was al langer een bespreekpunt, daardoor was er veel draagvlak bij bestuur, managementteam en OR om met de Complete agressie-aanpak aan de slag te gaan. Gedurende de pilot hebben we alle onderdelen getest. Er waren veel collega's die wilden meedenken en na iedere dialoogsessie kwamen we weer tot een nieuwe set afspraken en uitwerkingen. Het heeft ons veel

inzicht en overzicht gegeven; over wat we wel en niet accepteren, en hoe we daar dan vervolgens mee omgaan.”

Waardevolle discussies

Dat bestuurlijke draagvlak is niet altijd vanzelfsprekend, zo leerde Oortwijn toen zij na de pilot in contact kwam met andere organisaties: “Het zal wel meevallen, wordt er dan vaak gedacht. En ook: we doen toch al heel veel? Maar medewerkers eenmalig op een agressie-training sturen is heel iets anders dan met elkaar het gesprek aangaan, en dat dan op alle onderdelen van het proces. Zelf vond ik die discussies ontzettend waardevol. Als HR-adviseur word ik zelden met agressie geconfronteerd, maar voor mijn collega's die direct met cliënten in contact staan, is het bijna dagelijkse kost. Zij kwamen met voorbeelden die mij choqueerden, maar die zij normaal waren gaan vinden. Maar is het echt normaal om haar op je tanden en een olifantenhuid te kweken? En als er iets gebeurt, zijn we er dan voor elkaar? Door alle stappen van de Complete agressie-aanpak te volgen, kwamen wij er bijvoorbeeld achter dat we de nazorg bij grote incidenten goed geregeld hebben, maar dat de kleinere voorvallen vaak niet eens gemeld en opgevolgd worden. Dat geeft ons dan meteen een concreet speerpunt om op aan te haken. Al die kleine speldenprikjes gaan immers ook een keer pijn doen.”

‘Collega's kwamen met voorbeelden die mij choqueerden’

Inge Oortwijn

Klaar is het nooit

Nikocevic herkent veel in het verhaal van Oortwijn, en benadrukt dat de Complete agressie-aanpak voortdurend in ontwikkeling is en blijft: “Na elk evaluatiepunt doorloop je de vier pijlers opnieuw. Hoe hebben we dit nu geregeld? En wat hadden we daar ook alweer over afgesproken? Waar nodig stel je het beleid dan bij, want klaar is het nooit. Agressie zal in ons werk wellicht nooit

Inge Oortwijn, Veilig Thuis IJsselland

Senada Nikocëvic, Samen Veilig Midden-Nederland

‘We kunnen agressie begrijpen, maar we mogen het nooit tolereren’

Senada Nikocecic

verdwijnen, maar het is wel een goede ambitie om naar te streven. De Complete agressie-aanpak levert een belangrijke bijdrage in die richting, omdat het iets doet met je professionele zelfvertrouwen als je bewust leert omgaan met de risico's van ons vak. Agressie hoort echt nergens thuis; we kunnen het vaak wel begrijpen, maar we mogen het nooit tolereren.”

Ook voor Oortwijn is de borging essentieel: “We hebben nu het beleid, en dankzij deze integrale aanpak hoefden we daarvoor niet het wiel opnieuw uit te vinden. Nu moet het gaan leven binnen onze organisatie en verankerd raken in het DNA van onze medewerkers. Wat het ons heeft opgeleverd, is dat we een eenheid in onze werkwijze hebben aangebracht. En ook dat we mensen nu gericht kunnen opleiden op basis van de risico's en de afspraken. Werkgevers moeten zich realiseren dat daarvan ook een sterke, verbindende kracht uitgaat. Dankzij de Complete agressie-aanpak weten en voelen onze medewerkers zich goed toegerust voor de praktijk. Met elkaar denken we na over een veilige werkomgeving en hebben we daarop een breed

aanbod ontwikkeld. Dat is in deze krappe arbeidsmarkt een onderscheidend vermogen waarmee je medewerkers boeit en bindt.”

Over Jeugdzorg werkt! en FCB

De Complete agressie-aanpak is tot stand gekomen via Jeugdzorg werkt! (www.jeugdzorg-werkt.nl). Dit arbeidsmarktplatform ondersteunt werkgevers en werknemers in de jeugdzorg op het gebied van arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden en arbeidsmarktbeleid. Alle activiteiten van Jeugdzorg werkt! dragen direct of indirect bij aan het creëren van omstandigheden die medewerkers in staat stellen om op een verantwoorde, professionele en gezonde manier hun werk te doen. Jeugdzorg werkt! is een samenwerking tussen Jeugdzorg Nederland, FNV, CNV, FBZ en FCB.

Jeugdzorg werkt! valt onder de juridische paraplu van het Arbeidsmarktfonds Fonds Collectieve Belangen (www.fcb.nl). FCB zet zich in voor een goed werkende arbeidsmarkt en goede arbeidsvoorwaarden voor de branches sociaal werk, jeugdzorg en kinderopvang. Ook de financiering en ondersteuning van de activiteiten van Jeugdzorg werkt! komt van FCB. Deze financiële middelen worden opgebracht door de jaarlijkse FCB-bijdrage die alle werkgevers in de jeugdzorg verplicht betalen. Dit is zo geregeld in de cao FCB. ◉

Pleegouder Joyce Hupkens over haar gezin

'We hebben een sterke band met elkaar'

Joyce Hupkens (41) werkt bij het ministerie van Justitie en Veiligheid en is pleegouder van twee kinderen. Ondanks de scheiding van haar voormalig partner kon zij meebewegen met de nieuwe situatie en zorgt ze met veel plezier en liefde voor haar kinderen.

“Ik zeg het eerlijk: ik ben blij als ik de kinderen 's ochtends naar school breng. Maar ik ben nóg blijer als ik ze 's middags weer ophaal,” vertelt Hupkens lachend. “Samenzijn vind ik het allermooiste. Gewoon samen cakejes bakken en gezellig met chips op de bank tijdens onze wekelijkse filmavond.”

Hupkens is in 2014 pleegouder geworden van Francesco (10) en Gabriëla (9) die biologische broer en zus van elkaar zijn. “Francesco kwam bij mijn toenmalige partner en mij in huis toen hij acht maanden oud was. Gabriëla was één week oud en kwam als prematuur baby gelijk uit het ziekenhuis bij ons.” Ze benadrukt dat zij haar kinderen niet als pleegkinderen ziet. “Dat komt ook doordat wij na een paar jaar al de pleegouder-voogdij hebben gekregen. Dan weet je ook dat ze niet meer weg zullen gaan. We hebben een sterke band met elkaar. Dat ik zoveel warmte, liefde en genegenheid ervaar, ondanks dat ik de kinderen niet zelf heb gedragen, blijf ik iets magisch vinden.”

Fijn thuis

“Ik heb eigenlijk nooit de wens gehad om zelf zwanger te worden en was ook niet met het moederschap bezig. Totdat mijn toenmalige partner die toen bij de politie werkte bij een uithuisplaatsing aanwezig was. Hij raakte in gesprek met een medewerker van Veilig Thuis

die vertelde dat er een groot pleegoudertekort was. Wij zijn ons erin gaan verdiepen en we hadden alles om een kindje een goed thuis te bieden. Francesco kwam al gauw bij ons wonen en acht maanden later volgde – heel onverwacht – zijn zusje Gabriëla. Wij wisten niet dat hun biologische moeder zwanger was en werden na de geboorte gebeld met de vraag of we Gabriëla wilden opnemen. In een week tijd hebben we alles geregeld en de kleine meid is gekomen.”

'We hadden alles om een kindje een goed thuis te bieden'

Scheiding

“De scheiding kwam voor mij heel onverwachts, van de ene op de andere dag vertrok mijn ex-partner uit het huis. Dat was heftig. Ik had niet alleen mijn eigen verdriet, maar natuurlijk ook het verdriet van de kinderen, die toen tweeënhalve en vier jaar waren. Ik vond het belangrijk dat er een ouderschapsplan kwam

Joyce Hupkens met haar dochter Gabriëla.
Foto: Alyssa van Heyst/Gemeente Delft

waarin afspraken duidelijk waren opgesteld. We hebben een omgangsregeling getroffen en kunnen nu goed met elkaar communiceren over de kinderen. Ze zijn om het weekend bij hun vader en worden elke woensdagmiddag door hem opgehaald bij school en hij brengt ze donderdagochtend weer naar school. De kinderen vinden deze regeling helemaal prima en zijn eraan gewend. Het gaat gelukkig heel goed met iedereen.”

Geen contact

Een moment dat ze zich als pleegouder altijd zal blijven herinneren, is een begeleid bezoek met de biologische ouders. Hupkens: “Dat was confronterend. Ik merkte

veel boosheid bij de biologische ouders richting mij, zij hadden het idee dat ik hun kinderen afpakte. Tegelijkertijd was het ook een mooi moment omdat zij als ouders wel in de gelegenheid werden gesteld om hun kinderen te zien. Die tegenstrijdigheid vond ik lastig. Ik maakte mij ook zorgen hoe dit in de toekomst zou gaan verlopen. Maar vanaf dat Gabriëla een half jaar oud was, is er geen contact meer geweest. Hun biologische moeder raakte opnieuw zwanger en ze zijn naar Italië vertrokken. We hebben nooit meer iets vernomen. De kinderen weten wie hun ouders zijn en dat ze twee zusjes en waarschijnlijk nog een broertje hebben. Ze stellen er weleens vragen over. Bijvoorbeeld of hun ouders wel van ze houden omdat ze nooit iets laten horen. Ik zeg altijd dat hun ouders heel veel van ze houden. Ik probeer open en eerlijk te zijn en de situatie zo goed mogelijk uit te leggen.”

Onzekerheid

Heeft ze een tip voor leden van Jeugdzorg Nederland? “Toen Gabriëla bij ons kwam, werd er vanuit jeugdzorg gezegd dat haar biologische moeder wederom een

kans zou krijgen om zelf voor haar te gaan zorgen in een moeder-kindhuis. Dat gunde ik haar, bij Francesco was het niet gelukt, maar ik vond het ook moeilijk omdat ik mij enorm hechtte aan de baby. Die eerste periode heb ik lang in onzekerheid gezeten, omdat niet duidelijk werd wat er zou gaan gebeuren en of ze wel bij ons zou blijven. We hoorden wekenlang niets. Als het een langdurige plaatsing is, zou mijn advies zijn om pleegouders meer te betrekken. Ik had het fijn gevonden om in zo'n situatie beter geïnformeerd te worden.” ◦

Beschermen van kinderen is een taak van ons allemaal

Astrid Rotering neemt op 19 juni, na zes jaar, afscheid als bestuurslid van Jeugdzorg Nederland. Ze beschouwde het als een intensieve en ook leerzame periode. Een korte terugblik.

Rotering: "De afgelopen jaren zijn we als vereniging meer en meer een collectief geworden. Dat is broodnodig, want juist sinds de decentralisatie zijn een krachtige, gezamenlijke stem en boodschap ontzettend belangrijk. De maatschappij en de kwetsbare gezinnen en jongeren hebben dat ook van ons nodig. In vele landelijke overleggen en met de aanpalende branches heb ik daar, samen met mijn collega's, de afgelopen zes jaar veel in geïnvesteerd. Ik vond het een uitdaging en tegelijkertijd interessant om met grote landelijke vraagstukken bezig te zijn en bij te dragen aan het verbeteren van ons werk voor de jongeren en de gezinnen. Elke dag een beetje beter worden, is mijn motto. Dat wat we vijf jaar geleden deden, doen we nu echt anders. En we zijn er nog niet.

Jeugdzorg breder oppakken

Het beschermen van kinderen en jongeren is een taak van ons allemaal. Daarmee bedoel ik dat het een maatschappelijke opgave is. En dat we voor de oplos-

sing niet alleen naar de jeugdzorg moeten kijken. Voordat een jongere bij ons komt, is er tenslotte – in veel gevallen – al jarenlang iets fout gegaan. Startende problemen moeten dus eerder in de kiem worden

'Fiks niet het kind, maar fiks het systeem'

gesmoord om erger te voorkomen. Om het wat oneerbiedig te zeggen: fiks niet het kind, maar fiks het systeem. Hebben ouders schulden, verslavingsproblemen of is er sprake van slechte huisvesting? Organiseer deze zorg beter en ga dan eerst met deze stressfactoren aan de slag voordat we jeugdhulp gaan inzetten.

Jeugdzorg is een eindpunt, geen startpunt. We moeten kijken hoe we dit breder en integraal kunnen oppakken, en samen met gemeenten die basis op orde brengen.

Professionals ondersteunen

Veel gezinnen en jongeren zijn afhankelijk van onze hulp en begeleiding. Ik vind dat wij het aan hen verplicht zijn om ons werk elke dag een beetje beter te doen. Dat is een uitdaging, want de omstandigheden zijn moeilijk en complex. Het werk van jeugdzorg-professionals is vaak zwaar en er is simpelweg een tekort aan goed opgeleid personeel. Het is een grote uitdaging voor onze vereniging om hier een antwoord op te vinden. Daarom is het ondertussen extra belangrijk om het vakmanschap van onze professionals te ondersteunen. Bestuurders staan hiervoor aan de lat. Professionals moeten goed opgeleid worden, een goed inwerk- en opleidingsprogramma krijgen bij hun organisatie en gedurende hun hele carrière mogelijkheden krijgen voor reflectie en supervisie.

Daarnaast denk ik dat we onze praktijk naar de opleidingen moeten brengen. Ik zie dat startende jeugdzorg-professionals vaak onvoldoende voorbereid zijn op het uitdagende werk. Ze kennen zichzelf en onze praktijk niet goed genoeg. Dit leidt tot professionals die sneller het plezier in hun werk verliezen of opgebrand raken. Dat is zonde, omdat ze de potentie en goede wil vaak wel hebben. Onderwijs beter laten aansluiten bij de werkpraktijk, kan daarin het verschil maken.

Schotten afbreken

En er is nog meer werk aan de winkel. We zien nog steeds dat we teveel in domeinen denken, zoals het jeugdzorgdomein, ggz, het sociale domein en de gehandicaptenzorg. Te veel kokers dus. We moeten kijken hoe we die schotten kunnen afbreken. Zodat we rondom het hele gezin kunnen gaan staan en vanuit een breed perspectief ondersteuning kunnen bieden. Dit moeten we samen doen met bijvoorbeeld scholen, gemeenten, wijkteams, sportverenigingen en consultatiebureaus. Deze beweging voor kind- en gezinsbescherming is in gang gezet, maar we zijn er nog niet. We bouwen met z'n allen aan een kathedraal, maar die staat er niet in een paar jaar. We zetten kleine stapjes en werken nu aan zaken die over een jaar of tien, vijftien effect hebben.

Blijven innoveren

Met mijn afscheid als bestuurslid sluit ik een intensieve periode af, waarin ik met passie, betrokkenheid en plezier heb gewerkt aan een prachtig doel. Wat ik mijn opvolger – en eigenlijk alle bestuurders – wil meegeven: wees je bewust dat het hele systeem van jeugdzorg in ontwikkeling moet blijven, dus jeugdhulp, jeugdbescherming én jeugdreclassering. Blijf niet steeds hetzelfde doen, maar ga echt innoveren en veranderingen doorvoeren. En geef onze professionals daarvoor meer ruimte. Vertrouw op hun vakmanschap en geef hen de ruimte en tijd om vanuit menselijke visie hulp te verlenen. Niet vanuit knellende protocollen.

Tot slot hebben we alle leden nodig om aan de kathedraal te blijven bouwen. Dat zal ik ook blijven doen. Niet meer vanuit het bestuur van Jeugdzorg Nederland, maar als bestuurder van Jeugdbescherming West. Ik ga me als lid dus inzetten voor de vereniging. Om de kathedraal verder op te bouwen, moeten we continu scherp houden waar we naartoe willen en ons niet laten verleiden tot ad-hoc oplossingen. Laten we die stip op de horizon voor ogen houden, dan kan het alleen maar beter worden. ◉

Astrid Rotering

Gamechangers of life

Er woedt altijd wel een storm in onze branche. In de media wordt benadrukt wat er allemaal niet goed gaat in de wereld van de jeugdzorg. Je zal maar cliënt zijn bij één van de organisaties die jeugdzorg bieden. Je zal maar medewerker zijn in de jeugdzorg, met die immense werkdruk. Dan ben je er niet best aan toe.

Begin april was ik bij de inspiratiedag 'Versterk wat werkt' van Jeugdzorg werkt! In de workshop 'Gooi het over de schutting' kreeg één van de deelnemers de vraag: waarom werk je nog in de jeugdzorg? De jeugdhulpverlener begon te glimmen van trots en vertelde vol passie dat haar werk ertoe doet. Dat ze iedere dag opstaat om haar bijdrage te leveren aan jeugdigen en gezinnen, om ze te helpen. En ze vertelde dat dit heel vaak, heel goed gaat! Een zucht van verlichting ging door de groep, een verhaal van een trotse collega! Die ondanks alle *framing* in de media, vol trots en compassie over haar vak praat.

Hier begint mijn beweging. De beweging naar het verhaal over ertoe doen. Want we doen ertoe! Voor veel (het overgrote deel) van de kinderen, jongeren en gezinnen waar we hulp bieden, maken we het verschil. Op een positieve manier. En zijn we de *gamechangers of life*! Daar mogen we ontzettend trots op zijn. Omdat we met enorm veel passie, moreel besef en trots dit vak uitoefenen.

Die motivatie heeft mij ertoe gebracht om mijn rol in het bestuur van Jeugdzorg Nederland te vervullen. Starten met de beweging om het verhaal te veranderen. De trots op ons vak en op wat we doen terugbrengen in de jeugdzorg. Sta op en maak die beweging mee!

Dat betekent essentieel veranderen in de dialoog: zorgen dat we vol trots duidelijk maken wat er bij ons vak hoort en wat niet. Samen zorgen voor een jeugdzorg die doet wat nodig is. Waar we goed in zijn. Op een positieve wijze kansen omarmen. Verantwoordelijkheid nemen voor onze rol als werkgever! Zorgen dat gesprekken over de essentie van het vak weer hoopgevend en vol compassie worden gevoerd. Dat er stevig voor onze medewerkers gezorgd wordt, aandacht is, opgeleid wordt!

Zorgen dat onze bedrijfsvoering duurzaam op orde komt. De maatschappij laten zien wat lukt, wat heel goed lukt en wat nog beter gaat! En vanuit dat *frame* vertellen wat echt niet lukt, wat moeilijk is. Waar we elkaar, de politiek en de samenleving voor nodig hebben. Dat we dat met diezelfde passie op willen pakken, vanuit vertrouwen, vanuit een relatie die steeds beter zal worden!

#hetkanwel ◉

Eddy de Bruin

Eddy de Bruin is directeur van Curess, een vernieuwende en groeiende jeugdzorgorganisatie die zich richt op de systeemgerichte ambulante jeugdzorg. Sinds februari 2024 maakt Eddy deel uit van het bestuur van Jeugdzorg Nederland.

© Patrick Siemons

‘Het is belangrijk dat we de gemeenschapszin versterken’

Nadya Aboyaakoub – Akkouh, wethouder voor GroenLinks in Amersfoort, heeft jeugdzorg in haar portefeuille. “Iedereen zou kansrijk, veilig en gezond moeten kunnen opgroeien. Dat is de kapstok van alles wat we doen,” zegt de wethouder.

Voorkomen is beter

“Als het gaat om de jeugd willen wij die veilige, gezonde en inclusieve leefomgeving mogelijk maken. Maar dat doe je als gemeente niet alleen, die opgave is van iedereen. Daar is jeugdzorg heel belangrijk in. Voor mij

is dat letterlijk zorgen voor de jeugd vanaf het ongeboren kind tot toekomstig ouderschap. Voorkomen is beter dan genezen is het adagium. Daar is het hele beleid op gestoeld. Maar ook het maken van keuzes, in het kader van een kansrijke start, hoort erbij.”

Kies wel bewust

“Zo is er bijvoorbeeld het programma ‘Nu niet Zwanger’. We zeggen niet dat iemand aan de anticonceptie moet. Maar kies wel bewust voor het ouderschap, zorg dat het je niet overvalt, juist als je al in een kwetsbare positie zit. Dat is heel belangrijk. We weten dat kinderen vaak minder kansrijk opgroeien in gezinnen waar de veerkracht stelselmatig moeilijk aanwezig is. Denk bijvoorbeeld aan stellen met een verstandelijke beperking of mensen met een kinderwens die verslaafd zijn of schulden hebben. Die hebben vaak langdurig of levenslang ondersteuning nodig. Natuurlijk gun je mensen met een kinderwens een kind. Maar het is wel goed om daar bewust over na te denken. Over wat er gebeurt als het kind er eenmaal is. Wat je allemaal moet regelen. Ook dát hoort bij die kansrijke start.”

Optrekken met het medisch domein

“De verloskundige speelt in zo’n situatie een belangrijke rol. Je ziet dat we het medisch en sociaal domein steeds meer met elkaar verbinden. Omdat heel veel medische problematiek te herleiden is naar het opgroei-klimaat. Naar de straat of de wijk waar je woont. Het begint met iets waar je last van hebt. Moeilijk rondkomen, bijvoorbeeld. Of de opvoeding van de kinderen. Dat geeft stress, het gaat in je lijf zitten. En voor je het weet zit je bij de huisarts. Die lost het op met medicatie, terwijl dat eigenlijk iets anders had moeten zijn. Daarom trekken we nu ook steeds meer op met het medisch domein, met de eerstelijnszorg van huisartsen. En wat ook goed in de lijn van de hervormingsagenda past, is dat wij sinds dit jaar met één integrale aanbieder van specialistische jeugdhulp werken.”

Nadya Aboyaakoub-Akkouh

De Amersfoortse wethouder Nadya Aboyaakoub-Akkouh is verantwoordelijk voor de portefeuilles:

- Jeugdzorg
- Onderwijs PO/VO
- Inburgering en integratie
- Werk, inkomen en armoedebeleid

Nadya Aboyaakoub-Akkouh is verkozen tot Beste Lokale Bestuurder van 2023 (jaarlijkse verkiezing van het vaktijdschrift Binnenlands Bestuur - red).

Een gezond opgroei-klimaat waarborgen

“Voordat je die specialistische jeugdhulp inzet heb je eerst de ouders nodig. In de Jeugdwet staat heel nadrukkelijk de verantwoordelijkheid van de ouders. Waar dat minder goed lukt, komt de overheid in beeld. Dat is waar wij voor staan. We helpen een gezond opvoed- en opgroei-klimaat te waarborgen. Vaak zie je dat jeugdzorg ingezet wordt, terwijl er ook andere problematiek speelt. Een armoedeprobeem of huiselijk geweld. Het kind is vaak letterlijk het kind van de rekening.”

De gemeenschapszin versterken

Kijken naar ouders en hun omgeving. Dat is wat de wethouder de komende jaren veel meer wil doen. Kijken naar de schil om kinderen en ouders heen, naar informele netwerken. Naar kinderopvang en onderwijs. “Daar willen we veel meer de verbinding zoeken. Want dáár zijn de kinderen en hun ouders. De overheid moet dat wel faciliteren, soms wettelijk, soms vanuit partnerschap. Dát is de integrale opdracht die voor ons ligt. Niet alleen vanuit die hervormingsagenda, maar ook vanuit onze eigen morele plicht, die er eigenlijk altijd al ligt als je staat voor je inwoners. Het is belangrijk dat we de gemeenschapszin versterken. Niet alleen gericht op het kind, maar ook op de factoren om het kind heen.”

Zo heeft elk gebied iets anders nodig.

“Ik ben wijkwethouder van Liendert en Rustenburg. In die wijk zijn nogal wat uitdagingen. Laaggeletterdheid, jongeren die voortijds school verlaten. Veel mensen, zo’n veertien procent, met een uitkering. Dan weet je dat de inkomensbestaanszekerheid onder druk staat.”

En daarmee ook het opvoed- en opgroei-klimaat. Als je stress hebt over geld, tsja, dan ben je een minder relaxte opvoeder. Maar dat zegt niet alles, want in de betere wijken, waar beide ouders banen hebben, zijn er andere uitdagingen. Want ouders zijn vaak niet thuis. Wij proberen daar geen oordeel over te vellen, maar kijken naar wat een bepaalde wijk nodig heeft. Neem een grote Vinex-wijk als Vathorst waar minder inkomensproblemen zijn. Daar zie je iets anders, namelijk dat het echtscheidingscijfer hoog ligt. Dat betekent dat mensen daar meer met jeugdzorg te maken hebben omdat je met verstoorde verhoudingen zit, waardoor kinderen de dupe worden van strijd.”

Een project om trots op te zijn

Op school worden onderwijs-zorgarrangementen aangeboden, die te maken hebben met uitval. De wethouder vertelt dat op een van de VO-scholen een ‘backup klas’ is gevormd. “De kinderen zouden anders gewoon thuiszitten. Maar met een goede zorgondersteuning, begeleiding en ruimte, kan een kind toch op school blijven. Een ander voorbeeld is de sociaal werker die op twaalf van onze basisscholen rondloopt. Deze professional kan een heel andere interactie aangaan met kind, leerkracht en ouders. Kan eerder signalen oppikken als er een lastige uitdaging in een gezinsituatie optreedt. Ook een leerkracht kan soms iets aangeven. Het zijn SKJ gekwalificeerde professionals, ouders weten dat zo’n sociaal werker er is. Zo kan je vanuit vertrouwen, openheid en transparantie met elkaar optrekken. En inderdaad, ik ben er wel trots op hoe wij het wijkteam hier vorm hebben gegeven.”

Zinvol investeren

Alleen in het basisonderwijs zitten kinderen – van groep 1 tot en met 8 – al zo’n achtduizend uur op school, becijfert de wethouder. “Vandaar dat ik zeg, investeer in de onderwijszorg, in die sociaal werker, in brugfuncties op basisscholen en voortgezet onderwijs. En vergeet niet voor een goede, zinvolle vrijetijdsbesteding te zorgen! De meeste kinderen in Nederland halen hun

zwemdiploma en kiezen dan een andere sport. Vaak een breedtesport, voetbal bijvoorbeeld. Maar ook dat brengt weer een uitdaging met zich mee. Want die derde helft is heel belangrijk. Kinderen worden hier van jongs af aan al blootgesteld aan het drinken van alcohol. Want hier kan gewoon alcohol geserveerd worden, in sportkantine bijvoorbeeld. In het buitenland is dat niet zo. Uit cijfers blijkt dat een derde van de kinderen thuis alcohol leert drinken. Ouders zijn heel belangrijk. Wat je van thuis meekrijgt heeft meer invloed dan een preventieprogramma.”

Een eigen bijdrage voor jeugdzorg?

Uit de voorjaarsnota blijkt dat het kabinet een eigen bijdrage voor jeugdzorg gaat introduceren. De wethouder vindt dat echter een bijzonder slecht voornemen. In 2015 was zij wethouder in Nijkerk, waar zo’n eigen bijdrage werd gevraagd. “Die werd heel vaak niet geïnd omdat dat lastig was en ook nog een administratieve rompslomp. Bovendien heb je het fenomeen ‘zorgmijders’. Juist in gezinnen waar het al lastig opvoeden en opgroeien is, raak je juist die ouders het meest als je een ouderbijdrage vraagt. Dat kan net een drempel zijn voor de gezinnen waar wij het over hebben. Er zijn collega’s in het land die het wel een goed idee vinden om de ouders iets te laten betalen. Maar dan ben je blind voor de grote groep die een eigen bijdrage wél als een obstakel ziet. Bovendien, ik vind het een recht: zorg voor de jeugd. Alles wat je nu niet doet, krijg je op een andere manier, vanuit een ander loket, later in het leven terug. Dak- en thuisloosheid en uitkeringen, bijvoorbeeld. Als gemeente ga je over zoveel dingen. Voor een paar euro per maand zet je toch niet het leven van een inwoner op het spel? Zorg kost nu eenmaal geld. Bovendien, achter het idee zit een systematiek die geldgedreven is in plaats van waardegedreven. Ik vind het belangrijker dat we de inwoners die we al ondersteunen, constant vragen hoe ze dat ervaren. Dat je spiegelgesprekken voert met elkaar. Waarmee je de kwaliteit van de zorg én de stem van de inwoner tijdens het traject vasthoudt.” ◦

Als directeur-bestuurder van Samenwerkingsverband Primair Onderwijs Amsterdam Diemen heeft Joost van Caam zich gespecialiseerd in vraagstukken rondom de integratie van onderwijs en (jeugd)zorg. Wat valt hem op en wat kan er volgens hem beter?

‘Beter samenwerken levert zóveel op!’

Het is zijn taak om verschillende partijen met elkaar om tafel te krijgen, die naar elkaar willen luisteren en kijken naar een gezamenlijke oplossing. Met als doel: onderwijs van goede kwaliteit en oog voor passende ondersteuning. Van Caam zegt daarover: “Zorg voor leerlingen én hun ouders. Door de jaren heen heb ik geleerd dat onderwijs de beste vorm van jeugdhulp kan zijn. Maar dat kunnen we niet alleen. Veel kinderen hebben hulp nodig, voor uiteenlopende dingen. De jeugdzorg staat onder flinke druk en begint een duizenddingendoekje te worden voor alles wat we lastig en ingewikkeld vinden. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de prestatiedruk binnen het onderwijs.”

Minder druk, meer maatwerk

Volgens Van Caam moet het onderwijs op de schop. “We moeten stoppen met kinderen door dezelfde mal heen te trekken en met elkaar te vergelijken. Ons onderwijsbestel is al honderd jaar nagenoeg ongewijzigd. Terwijl

we weten dat het niet functioneert, want het vergroot de kansongelijkheid. Kinderen worden al voorgesorteed voor vervolgonderwijs als ze elf, twaalf jaar zijn. Het streven naar het hoogst haalbare niveau heeft voor een grote prestatiedruk gezorgd, waar kinderen onder gebukt gaan. Daar hebben ouders en de scholen onbedoeld een negatieve rol in gespeeld. Met als gevolg dat kinderen die anders denken of op een andere manier leren, buiten de groep en buiten de school vallen. Zo vallen er onnodig slachtoffers, terwijl ik vind dat we moeten zorgen voor maatwerk. Maar helaas zijn we hier in het onderwijs niet zo goed in. Alle stelselwijzigingen – inclusief passend onderwijs – ten spijt. Het onderwijs moet op meerdere vlakken anders, want de scores voor rekenen, lezen en schrijven worden steeds lager. En het lerarentekort wordt steeds groter. Deels omdat de werkdruk hoog is. Er zijn nu meer kinderen dan ooit die speciaal onderwijs volgen of thuis zitten, omdat ze nergens terecht kunnen. We moeten niet met kinderen lopen leuren en ze naar speciale scholen

‘Onderwijs kan de beste vorm van jeugdhulp zijn’

sturen, maar ze in de eigen wijk houden: ze laten weten dat ze erbij horen. Ik vind het belangrijk om een stem te geven aan kinderen die graag leren, maar moeite hebben met de manier waarop het hedendaagse onderwijs is georganiseerd.”

Meer begrip

Beter samenwerken tussen scholen en de jeugdzorg kan helpen, meent Van Caam. “Leraren en jeugdzorg-medewerkers willen wel. Maar de organisaties waar ze werken, zijn vaak star en log, waardoor verandering moeilijk is. Binnen onze eigen organisatie hebben we in 2010 goede stappen gezet als het gaat om de samenwerking tussen professionals in de jeugdzorg en het speciaal onderwijs. Dit hebben we gedaan door elkaars rol beter te leren begrijpen. We hebben eerst de verschillen tussen elkaar en de vooroordelen over elkaar uitvergroot, om daarna samen aan de slag te gaan met de overeenkomsten en de voordelen die onze samenwerking biedt. Zo kregen we meer begrip voor elkaars

rol en taak. We stopten met oordelen en verwijzen naar elkaar en begonnen elkaar te ondersteunen en aan te vullen. Bijvoorbeeld als het gaat om kinderen die vaak te laat komen. Verzuim of te laat komen is meestal een symptoom van onderliggende problematiek, zoals armoede, een gespannen thuissituatie of mantelzorg voor andere kinderen in het gezin. Hulpverleners kwamen in de school en praatten met ouders om ook hun kant van het verhaal te horen. In tegenstelling tot wat wij in het onderwijs gewend waren te doen: boos worden op ouders als ze hun kind weer te laat kwamen brengen. De hulpverleners kwamen vaak tot de kern van het probleem, terwijl leraren niet wisten wat er met hun leerling aan de hand was. Helaas sneuvelde deze werkwijze na vijf jaar, door stelselwijzigingen. Maar deze manier van samenwerken tussen hulpverleners en leraren vormt vandaag de dag nog steeds een voorbeeld voor nieuwe initiatieven. Zoals School2Care, Plein3, de trajectklas, SJSO (specialistische jeugdhulp in het speciaal onderwijs) en onderwijszorgarrangementen

waarbij een hulpverlener en leraar samen een groep jeugdigen begeleiden. In de samenwerking tussen leraren en hulpverleners zit wat mij betreft de oplossing. Dit is zeker niet alleen mijn idee: er zijn veel pioniers die dit ook vinden. Deze schoolleiders verlaten de veiligheid van de gebaande paden en oude opvattingen, zoals 'onderwijs is van de leraren en jeugdhulp van de hulpverleners'. Zij doen het anders en hebben bestuurlijke steun nodig. Daarom stap ik graag op de zeepkist om deze boodschap te verkondigen. Net zo vaak tot er écht iets verandert."

Drempel verlagen

"We moeten het belang van het kind vooropstellen en meer met elkaar overleggen," meent Van Caam. "Niet steeds de zorg voor een kind overdragen aan een andere professional, maar het compact en overzichtelijk houden. Niet alleen het kind meenemen in de zorg, maar ook de ouders. Het onderwijs en de jeugdzorg bestaan nu naast elkaar, met eigen financiers en opdrachtgevers, terwijl het zo goed zou zijn als ze meer

bij elkaar zouden horen. In Amsterdam doen we dit al deels. Broodnodig, omdat zo'n 70 tot 80 procent van de leerlingen in het speciaal onderwijs jeugdhulp krijgt. Er is hulp bij de diagnostiek, gezinshulp op school en behandeling. Met succes: onderwijsprofessionals voelen zich beter ondersteund door professionals uit de jeugdzorg. En de bereidheid van ouders om mee te werken neemt toe, omdat het aanbod vanuit de school komt, niet vanuit de hulpverlening. Dit verlaagt de drempel voor ouders om hulp te accepteren en dat werkt goed! Helaas staat er, ondanks de positieve resultaten, druk op deze samenwerking."

Meer naar de context kijken

Van Caam ziet deze samenwerking nog niet op grote schaal van de grond komen. Al heeft hij wel hoop: "Het enorme lerarentekort is niet te ontkennen. Er zijn al scholen die hierom een vierdaagse schoolweek hebben ingevoerd. Hier kan de politiek niet van weggijken. Ik denk dat die urgentie gaat helpen bij een verandering. Het is nu te ingewikkeld georganiseerd: laten we het makkelijker maken. Laten we niet met een heel peloton om een gezin gaan staan, om te zeggen dat het niet goed gaat. Maar laten we meer naar de context kijken: waarom laat een kind dit gedrag zien? Dan kunnen we daarop sturen."

Hoe kunnen jeugdhulpverleners hierbij helpen? "Doe wat je hart je ingeeft. Als je een kind of gezin begeleidt, zorg dan dat je weet hoe het met dat kind gaat – op school of tijdens de gymles. Vraag ook hoe het met de ouders gaat. En wees je ervan bewust dat een leraar dezelfde hulpvraag heeft. Ook die staat emotioneel in de wedstrijd. Help dus niet alleen het kind, maar waar mogelijk ook de ouder en de leraar. Zo help je uiteindelijk het kind. De kennis die we samen hebben, is enorm: er zijn genoeg professionals voorhanden, we hoeven ze alleen maar bij elkaar te brengen. Zodat we niet inzoomen op het kind en zijn beperking, maar op de belemmeringen waar het mee te maken krijgt en daar oplossingen voor kunnen bedenken. Dat kan, ik heb veel mooie voorbeelden gezien, heb ervaren dat het werkt en ik geloof erin. Daarom maak ik me sterk voor een revolutie van binnenuit en hoop op een sneeuwbal-effect door het hele land." ●

IT als rem óf als gaspedaal?

De jeugdzorgsector is continu in beweging. Wanneer je als jeugdzorgorganisatie niet óók in beweging blijft, dan wordt overeind blijven lastig. Je hebt dus aanpassingsvermogen nodig. Om te verbeteren, te vernieuwen en te innoveren.

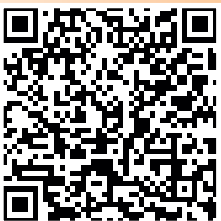
IT speelt daarin vrijwel altijd een rol. Welke rol, dat is de vraag. IT kan verandering versnellen en ondersteunen, maar vergis je niet. Het kan verandering ook vertragen of zelfs onmogelijk maken.

Wij helpen jeugdzorgorganisaties al 25 jaar om IT op de juiste manier in te zetten.

We helpen je bijvoorbeeld om:

- Een ECD te selecteren en implementeren
- Een cliënt-/medewerkersportaal te implementeren
- Je processen te verbeteren
- Een ontspoord IT-project weer op de rails te zetten
- Jouw projecten tot een succes te maken

Daarbij blijven we altijd onafhankelijk. We zijn niet verbonden aan specifieke IT-oplossingen en kijken objectief naar de beste oplossing voor jouw ambities. En daarna regelen we het. Punt.

DOWNLOAD
het e-book
'De spiekbrieven van selectie-
goeroes.'

RESERVEER
het **Grote**
Portalenboek.

Vertel ons jullie ambitie!

Inge de Laat
06 248 121 29
inge.delaat@bce.consulting

Joost van Bilsen
06 534 306 18
joost.vanbilsen@bce.consulting

Werk je in het sociaal domein zoals de jeugdzorg? Meld je dan aan voor onze **trainingen en opleidingen** op Jeugdzorgleert! Veel expertise, ervaren trainers en altijd praktijkgericht. Lees hieronder een greep uit het aanbod.

Geaccrediteerd
door het SKJ

‘LVB Stap in het leven van’

Werk jij met mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB)?

In deze training kan je je kennis opfrissen en verdiepen. Zo ervaar je met behulp van een VR-bril zélf hoe het is om een LVB te hebben. Je krijgt meer inzicht in hoe mensen met een LVB sociale situaties verwerken en wat dat betekent voor hun dagelijks leven.

De training duurt een dagdeel en wordt georganiseerd op **27 juni en 17 september 2024 in Amsterdam.**

Ga naar www.jeugdzorgleert.nl of scan de QR-code voor meer informatie:

‘Visueel werken in het sociaal domein’

Werk jij in het sociaal domein, dan weet je als geen ander hoe belangrijk effectieve communicatie is.

Beelden zijn een krachtig middel om complexe informatie te vereenvoudigen en te verduidelijken. En het fijne is: je hoeft niet te kunnen tekenen om te kunnen verduidelijken. Een beetje lef en nieuwsgierigheid is genoeg!

De training duurt een dagdeel en wordt georganiseerd op **17 juni, 18 juni, 19 september, 29 oktober en 26 november 2024 op verschillende locaties.**

Ga naar www.jeugdzorgleert.nl of scan de QR-code voor meer informatie:

Op Jeugdzorgleert vinden jeugdzorgwerkers een uitgebreid en actueel aanbod aan kwalitatieve leertrajecten, aansluitend op de behoefte uit de praktijk. Jeugdzorgleert is een samenwerking van Expect Jeugd - het Expertisecentrum van Partners voor Jeugd, het Expertisecentrum van Jeugdbescherming Gelderland, Jeugdbescherming Brabant en Samen Veilig. Voor meer informatie ga naar www.jeugdzorgleert.nl.